

Eiropas Savienības
Padome

Luksemburgā, 2024. gada 24. jūnijā
(OR. en)

11296/24

COHOM 137

DARBA REZULTĀTI

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsekretariāts
Datums:	2024. gada 24. jūnijs
Saņēmējs:	delegācijas
Temats:	Padomes secinājumi par atjauninātajām ES pamatnostādnēm par bērniem un bruņotiem konfliktiem

Pielikumā pievienoti Padomes secinājumi par atjauninātajām ES pamatnostādnēm par bērniem un bruņotiem konfliktiem, kurus Padome apstiprināja savā 4038. sanāksmē, kas notika 2024. gada 24. jūnijā.

**Padomes secinājumi par atjauninātajām ES pamatnostādnēm par bērniem un bruņotiem
konfliktiem**

[ar atjauninātu redakciju pielikumā]

1. Atgādinot 2012. gada ES Stratēģisko satvaru par cilvēktiesībām un demokrātiju, 2020. gada ES Rīcības plānu cilvēktiesību un demokrātijas jomā, 2021. gada ES stratēģiju par bērna tiesībām, Līguma par Eiropas Savienību 3. panta 3. punktu un ES Pamattiesību hartu, Padome atkārtoti apstiprina, ka bērna tiesību ievērošana, aizsardzība un īstenošana ir svarīgs Eiropas Savienības iekšējo un ārējo politiku un darbības mērķis.
2. Pamatojoties uz 2008. gada ES pamatnostādnēm par bērniem un bruņotiem konfliktiem un Padomes 2022. gada jūnija secinājumiem par stratēģiju par bērna tiesībām, ES darbība ir jo īpaši aktīva, aizsargājot bērnu tiesības konflikta vai krīzes situācijās un nodrošinot bērniem aizsardzību, palīdzību un atbalstu.
3. Padomei ir dziļas bažas par bērnu tiesību pārkāpumu skaita pieaugumu saistībā ar bruņotiem konfliktiem, ko vēl vairāk pastiprina konfliktu izplatīšanās, tostarp Krievijas agresijas karš pret Ukrainu un tās nelikumīgā Ukrainas bērnu deportācija un pārvietošana, strauji pieaugošā vardarbība Sudānā un konflikta eskalācija Tuvajos Austrumos, jo īpaši katastrofālā humanitārā situācija Gazā un tā nesamērīgā ietekme uz civiliedzīvotājiem, jo īpaši bērniem. Padome pauž nožēlu par to, ka pēdējā desmitgadē ir ievērojami pieauguši smagi pārkāpumi pret bērniem ¹ – nogalināšana un sakropļošana, vervēšana un izmantošana par karavīriem vai citiem, ar cīņu nesaistītiem uzdevumiem, nolaupīšana, izvarošana un citu veidu seksuāla un ar dzimumu saistīta vardarbība, uzbrukumi skolām un slimnīcām un humānās palīdzības piekļuves liegšana.

¹ <https://www.unicef.org/children-under-attack/six-grave-violations-against-children>

4. Gandrīz visās pasaules konflikta zonās – no Sāhelas, Centrālāfrikas un Austrumāfrikas līdz Tuvajiem Austrumiem un Āzijai – bērni veido pat pusi no skartajiem iedzīvotājiem. Bruņoti konflikti bērnus skar nesamērīgi spēcīgi, un galvenokārt tajos cieš bērni. Padome pauž satraukumu par to, ka laikā, kad arvien skaidrāka kļuvusi pārkāpumu un aizskārumu smagā, kaitīgā un ilgstošā ietekme uz cietušajiem, konfliktu, taktikas un izmantoto ieroču mainīgais raksturs ir palielinājis riskus civiliedzīvotājiem, jo īpaši bērniem. Tomēr Padome arī atzīst, ka bērni var būt neticami izturīgi un ar pienācīgu un savlaicīgu atbalstu var atgūties no ārkārtējām situācijām un gūt sekmes. Viņu aizsardzība, atlabšana un reintegrācija ir būtiska ilgstošam mieram un drošībai, kā arī ilgtspējīgai attīstībai.
5. Padome pieņem šīs pārskatītās ES pamatnostādnes par bērniem un bruņotiem konfliktiem, lai stiprinātu savu ieguldījumu bērnu tiesību ievērošanā, aizsardzībā un īstenošanā. Šajā atjauninājumā ir ņemtas vērā norises Eiropas Savienībā un pamatnostādnes tiek pilnībā saskaņotas ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padomes izveidoto satvaru ar secīgām rezolūcijām, jo īpaši tajās uzskaitītajiem sešiem smagajiem pārkāpumiem pret bērniem bruņotu konfliktu laikā. Ar to ES arī cenšas pastiprināt saskaņotību un sadarbību ar ANO ģenerālsekretāra un īpašā pārstāvja jautājumos par bērniem un bruņotu konfliktu pilnvarām, tostarp tajās pievērstajai paplašinātajai uzmanībai bruņotu konfliktu skarto bērnu labklājībai, piekļuvei humānajai palīdzībai un novēršanai.

6. ES turpinās pastiprināt centienus apkarot visu veidu vardarbību pret bērniem, aizsargāt bērnus un veicināt viņu tiesības, tostarp viņu fizisko, psihoemocionālo un psihosociālo veselību un piekļuvi pamatpakalpojumiem. ES strādās ar starptautiskām organizācijām un partnervalstīm pie tā, lai izstrādātu visaptverošas politikas un darbības visu bērnu tiesību ievērošanai, aizsardzībai un īstenošanai bez jebkādas diskriminācijas un lai palielinātu bērnu iespējas būt atbildīgiem un noturīgiem sabiedrības locekļiem. Ņemot vērā konfliktu un ieilgušo humanitāro krīžu mainīgo raksturu, ES turpinās uzlabot sava darba saikni ar šādu krīžu humanitārajām, attīstības un miera dimensijām, ciešāk saskaņojot konfliktu novēršanu, krīžu pārvarēšanu un humāno palīdzību ar attīstības palīdzību un ieguldījumiem izglītībā ārkārtas situācijās un sociālajā aizsardzībā visā pasaulē. Konfliktu skarto bērnu aizsardzībai arī turpmāk jābūt cilvēktiesību, miera un drošības, miera veidošanas, attīstības un humānās palīdzības programmu centrālajam pīlāram.
7. ES turpinās nodrošināt, ka tiek pilnībā izpildītas saistības, kas noteiktas Konvencijā par bērna tiesībām un tās fakultatīvajā protokolā par bērnu iesaistīšanu bruņotos konfliktos, tostarp attiecībā uz bērna definīciju kā ikvienu cilvēku, kas nav sasniedzis 18 gadu vecumu, un veicinās to transponēšanu valstu tiesību aktos. Turklāt ES atzīst, cik vērtīgas ir globālas iniciatīvas, piemēram, Parīzes principi un saistības, Vankūveras principi, Drošu skolu deklarācija un Politiskā deklarācija par civiliedzīvotāju aizsardzības stiprināšanu pret humanitārajām sekām, ko rada sprāgstvielu izmantošana apdzīvotās teritorijās (*EWIPA*), un turpinās mudināt visas valstis papildināt savas saistības, proti, apsvērt šo iniciatīvu apstiprināšanu.

8. Uzsverot, cik svarīgi ir turpināt integrēt jautājumu par bruņotu konfliktu skartiem bērniem visās ES ārējās politikās, Padome aicina visas lēmumu pieņemšanas struktūras, ES dienestus un aģentūras, civilās un militārās misijas un operācijas, īpašos pārstāvjus un sūtņus, kā arī citas struktūras divkārtot savus centienus, lai nodrošinātu šo pamatnostādņu efektīvu īstenošanu. Padome uzsver, cik svarīgi ir pilnībā integrēt bruņota konflikta skartus bērnus (CAAC) ES kopējā ārpolitikā un drošības politikā, kas ietver kopējo drošības un aizsardzības politiku, tostarp ES krīzes pārvarēšanas misijas un operācijas. Šajā sakarā Padome atzinīgi vērtē atjaunināto kontROLSarakstu bruņota konflikta skartu bērnu aizsardzības jautājumu integrācijai ES kopējās drošības un aizsardzības politikas misijās un operācijās (KDAP kontROLSaraksts). Padome uzdod attiecīgajām darba grupām regulāri pārskatīt šo pamatnostādņu īstenošanu un ziņot par to, lai apzinātu gūto pieredzi un izplatītu paraugpraksi.
9. ES un tās dalībvalstis izmantos visus savus instrumentus visās ārējās darbības jomās, lai koncentrētos uz izpratnes veicināšanu globālā mērogā, darbībām un efektīvu plānošanu, kā arī sadarbību šajā jomā un vēl vairāk tās stiprinātu. Padome arī aicina partnerus visos reģionos, tostarp starptautiskās un reģionālās organizācijas, pilsoniskās sabiedrības organizācijas un privātos aktorus, apvienot un pastiprināt konfliktu risināšanu un novērst smagus pārkāpumus pret bērniem un reaģēt uz tiem, kā arī ar atjaunotu steidzamības apziņu ievērot, aizsargāt un īstenot viņu tiesības un aizsardzību saskaņā ar starptautiskajām humanitārajām tiesībām un cilvēktiesībām. Ikvienu bērna labad, visā pasaulē.

PIELIKUMS

2024. GADA ATJAUNINĀJUMS

ES pamatnostādnes par bērniem un bruņotiem konfliktiem (CAAC)

1 - IEVADS

Bērnu situācija, jo īpaši to bērnu situācija, kurus skāris bruņots konflikts, gadu desmitiem ir bijusi Eiropas Savienības prioritāte. ES un tās dalībvalstīm ir bijusi izšķiroša loma Apvienoto Nāciju Organizācijā, sniedzot būtisku ieguldījumu ANO CAAC programmas izstrādē un tās globālo pilnvaru izveidē. 2003. gadā ES pieņēma pirmās pamatnostādnes par bērniem un bruņotiem konfliktiem, kuras pēc tam 2008. gadā atjaunināja, lai savu politiku apkopotu praktiskā instrumentā, ar ko virzīt rīcību. Ņemot vērā kopš tā laika notikušo globālās politikas būtisko attīstību un norises Eiropas Savienībā, ir nepieciešama turpmāka ES pamatnostādņu atjaunināšana, lai atbalstītu pastāvīgu efektīvu ES rīcību saskaņā ar visaptverošāku un holistiskāku pieeju.

Bērni, un jo īpaši meitenes, ir sevišķi neaizsargāti bruņota konflikta situācijās. Bruņoti konflikti un vardarbības situācijas rada milzīgas ciešanas bērniem, kuri sava vecuma, fiziskā un psiholoģiskā brieduma, atkarības un juridiskā statusa dēļ ir neaizsargātāki pret riskiem, trūkumu, vardarbību un nevērību, ko konfliktu dinamika rada cilvēkiem. Kā noteikts ANO Konvencijā par bērna tiesībām (UNCRC), bērns ir jebkurš cilvēks, kas nav sasniedzis 18 gadu vecumu.

Lielākajā daļā bruņoto konfliktu skarto valstu pat puse iedzīvotāju ir bērni. Visā pasaulē miljoniem bērnu dzīvo konfliktu skartās zonās vai bēg no tām. Tādējādi viņi tiek skarti nesamērīgi spēcīgi.

Bērni bruņotos konfliktos un citās bruņotas vardarbības situācijās ir valsts un nevalstisku aktoru, tostarp teroristu organizāciju un organizētu noziedzīgu grupu, mērķis, un viņu drošums un drošība bieži tiek apdraudēta tādējādi, ka viņi tiek izmantoti, lai kalpotu militāriem mērķiem, sekmētu noziedzīgas darbības vai gūtu citu nelikumīgu labumu. Bērni ir pakļauti smagiem pārkāpumiem un citiem nopietniem pārkāpumiem vai aizskārumiem, jo tiek nogalināti un sakropļoti, bruņotas grupas un bruņotie spēki viņus savervē un izmanto dažādiem uzdevumiem, viņi tiek nolaupīti un pieredz izvarošanu un citu veidu seksuālu vardarbību, un notiek uzbrukumi skolām un slimnīcām. Kara rezultātā iegūta fiziska un garīga invaliditāte skar miljoniem bērnu. Arī tie, kas nav tieši iesaistīti bruņotos konfliktos, saskaras ar citu veidu ar konfliktiem saistītām sekām, piemēram, nepietiekamu uzturu, pajumtes un piekļuves izglītībai un veselības aprūpei trūkumu, diskrimināciju, kā arī vardarbību un ilgstošām psiholoģiskām traumām. Arvien biežāk humānās palīdzības liegšana izraisa vairāk nāves gadījumu no bada un slimībām nekā pašas vardarbības tiešā ietekme. Daudzi kaitējumi, ko bērniem rada bruņoti konflikti, neizriet tieši no cīņām vai nebeidzas, kad tās mitējas. Ietekme uz globālo mieru un drošību un ilgtspējīgu attīstību ir dziļa un ilgstoša. Ilgstošais kaitējums, kas nodarīts bērniem un viņu ģimenēm bruņotos konfliktos, turpina vardarbības un nabadzības ciklus, un tam ir ilgstoša starppaaudžu ietekme, kas mazina individuālo un sabiedrības noturību, un tas kavē miermīlīgas sabiedrības attīstību.

Citas, arvien lielākas bažas raisošas jomas saistībā ar bērniem konflikta un pēckonflikta situācijās ir šādas: klimata pārmaiņu pastiprinošā ietekme uz esošajiem riskiem un neaizsargātību, ar ko saskaras bērni; sprāgstvielu neselektīva izmantošana apdzīvotās vietās; skolu pastiprināta izraudzīšanās par mērķi un to izmantošana militāriem mērķiem, pārkāpjot starptautiskās humanitārās tiesības; bruņotu konfliktu konkrētā ietekme uz bērniem ar invaliditāti; pret bērniem vērstu smagu pārkāpumu dzimuma dimensija; nabadzības un nevienlīdzības arvien sliktākās sekas; bērni, kas pārvietojas, un bērni, kas ir iekšzemē piespiedu kārtā pārvietotu personu un bēgļu situācijā; bērni, kas atrodas iestādēs, vai ir bez ģimenes aprūpes; bērnu darbs, cilvēku tirdzniecība un seksuāla vardzība; izaicinājumi, ko rada jaunu tehnoloģiju rašanās, piemēram, bērnu vervēšana tiešsaistē un ieroču nelikumīga izplatīšana un tirdzniecība, kā arī kājnieku mīnu, sprādzienbīstamu kara palieku un improvizētu sprāgstierīču ietekme.

Lielāka uzmanība ir jāpievērš valstu un starptautiskajai kriminālajai tiesvedībai, tostarp tiesu iestāžu pieejamībai bērniem. Lai cīnītos pret nesodāmības gaisotni tiem, kas pastrādājuši noziegumus pret bērniem, atturētu no turpmākiem pārkāpumiem, veicinātu atbildības uzņemšanos un sekmētu bērnu tiesību ievērošanas kultūru, ļoti svarīga ir vainīgo saukšana pie atbildības par smagiem pārkāpumiem pret bērniem bruņotos konfliktos, kā noteikts starptautiskajās tiesībās un starptautiskajās humanitārajās tiesībās, Starptautiskās Krimināltiesas Romas statūtos un Ženēvas konvencijās.

Eiropas Savienība savā humanitārajā, attīstības, miera, drošības un diplomātiskajā iesaitē un kopā ar dalībvalstīm ir apņēmusies par prioritāti noteikt bērnu aizsardzību, labklājību un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu viņiem, pievēršoties viņu īpašajām vajadzībām un neaizsargātībai, – bez jebkādas diskriminācijas.

2 - MĒRKIS

Eiropas Savienība savā cilvēktiesību politikas satvarā par prioritāti izvirza bērnu tiesību veicināšanu un aizsardzību. Tas ir ne tikai tāpēc, ka bērni pašlaik ir neaizsargāti konflikta upuri, bet arī tāpēc, ka viņi veido nākotni. ES atzīst viņu neatņemamās tiesības, kas nostiprinātas ES Pamattiesību hartā, Konvencijā par bērna tiesībām un tās fakultatīvajos protokolos, kā arī citos starptautiskos cilvēktiesību instrumentos, kā arī īpašo aizsardzību, kas viņiem piešķirta saskaņā ar starptautiskajām tiesībām.

ANO Drošības padome ir noteikusi sešus smagus pārkāpumus ², pamatojoties uz to šausminošo raksturu un smago ietekmi uz bērnu labklājību:

- bērnu nogalināšana un sakropļošana,
- bērnu vervēšana vai izmantošana bruņotajos spēkos un grupās,
- izvarošana un citu veidu seksuāla vardarbība pret bērniem,
- bērnu nolaupīšana,
- uzbrukumi skolām un slimnīcām,
- liegšana bērniem piekļūt humānajai palīdzībai.

² Definīcijas ir norādītas praktiskajā rokasgrāmatā, kas pievienota Pamatnostādnēm par uzraudzības un ziņošanas mehānismu attiecībā uz smagiem pārkāpumiem pret bērniem bruņotu konfliktu gadījumos (*DPKO, OSRSG Children and Armed Conflict, UNICEF, 2014*).

ES cenšas vairot informētību par šo kritiski svarīgo jautājumu gan iekšēji, gan starptautiskā mērogā. Mēs esam apņēmušies efektīvi un visaptveroši risināt jautājumu par bruņota konflikta īsa, vidēja un ilgtermiņa ietekmi uz bērniem, veicot darbības nolūkā novērst dažādus bērna tiesību pārkāpumus un reaģēt uz tiem. Izmantojot dažādus savā rīcībā esošos instrumentus un balstoties uz esošajām iniciatīvām, ES mērķis ir iesaistīt trešās valstis un nevalstiskos aktorus. Tas ietver to mudināšanu īstenot, ievērot un veicināt starptautiskās tiesības, tostarp cilvēktiesību normas, standartus un instrumentus un starptautiskās, bēgļu un humanitārās tiesības un normas, un veikt efektīvus pasākumus, lai aizsargātu bērnus no bruņota konflikta sekām un nodrošinātu saukšanu pie atbildības par noziegumiem pret bērniem.

Šīs pamatnostādnes ir paredzētas kā praktisks instruments, lai virzītu ES aktorus visā pasaulē un palīdzētu viņiem darbā saistībā ar bērniem un bruņotiem konfliktiem, tostarp citās situācijās, kad valsts un nevalstiski aktori, piemēram, teroristu organizācijas un organizētas noziedzīgas grupas, veic bruņotu vardarbību. Atzīstot dažādu politiku savstarpējo saistību, ES uzsver, cik svarīgi ir pastāvīgi un koordinēti centieni dažādās jomās, tostarp ārpolitikā un drošības politikā, attīstības palīdzībā, miera veidošanā un humānajā palīdzībā. Šī visaptverošā pieeja stiprina mūsu kolektīvo reakciju uz bērnu bruņotos konfliktos nožēlojamo stāvokli un tādējādi veicina ilgstošu mieru un drošību un ilgtspējīgu attīstību.

3 - PRINCIPI

ES ir dibināta, pamatojoties uz tādām vērtībām kā brīvība, demokrātija, cilvēka cieņas un pamatbrīvību ievērošana, vienlīdzība un tiesiskums un cilvēktiesību ievērošana. Bērna tiesību aizsardzība un veicināšana ir viens no galvenajiem Eiropas Savienības darba mērķiem gan pašu mājās, gan ārvalstīs. Tas ir nostiprināts ES Pamattiesību hartā, kas garantē, ka, īstenojot Savienības tiesības, visas Eiropas iestādes un struktūras aizsargā bērna tiesības. 2012. gadā pieņemtajā stratēģiskajā satvarā par cilvēktiesībām un demokrātiju ir noteikti principi, mērķi un prioritātes, kuru nolūks ir uzlabot ES politikas efektivitāti un konsekvenci, un norādīts, ka cilvēktiesību, demokrātijas un tiesiskuma ievērošana ir visu ES iekšējo un ārējo politiku aspektu pamatā. ES rīcības plānā cilvēktiesību un demokrātijas jomā ir noteikts ambīciju līmenis un definētas ES un tās dalībvalstu prioritātes šajā jomā attiecībā ar trešām valstīm, kā arī noteikti konkrēti uzdevumi, kas ES jāveic. Turklāt ES cilvēktiesību pamatnostādnēs, tostarp jo īpaši ES pamatnostādnēs par bērna tiesību veicināšanu un aizsardzību, ir sniegti praktiski instrumenti un norādījumi šo saistību cilvēktiesību jomā īstenošanai. Kopā ar ES stratēģiju par bērna tiesībām (2021) šīs politikas veicina un aizsargā bērnu tiesības un integrē tās Eiropas Savienības iekšējās un ārējās politikās.

Bērna tiesību veicināšana un aizsardzība

ES būtu jāpastiprina darbs, lai nodrošinātu bruņota konflikta skartu bērnu aizsardzību, pamatojoties uz šādiem pamatprincipiem:

- **Cilvēktiesībās balstīta pieeja:** Saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju par bērna tiesībām (*UNCRC*) bērns ir jebkurš cilvēks, kas nav sasniedzis 18 gadu vecumu. Visi bērni tiek atzīti par neatkarīgiem tiesību subjektiem saskaņā ar starptautiskajām cilvēktiesībām, kuriem piešķirta īpaša aizsardzība saskaņā ar starptautiskajām tiesībām, tostarp starptautiskajām humanitārajām tiesībām. Lai gan bērni var būt upuri, viņi ir arī izdzīvojušie un pilntiesīgi aktori. Pret viņiem nebūtu jāizturas un viņus nebūtu jāuzskata tikai par pasīviem aktoriem. Bērni būtu jāinformē par viņu tiesībām. Viņu viedoklis ir jāuzklausā, ņemot vērā viņu vecumu un briedumu, un viņu vajadzības ir jārisina.
- **Tiesības uz dzīvību, izdzīvošanu un attīstību:** Saskaņā ar *UNCRC* ES par prioritāti noteiks visu bruņota konflikta skarto bērnu holistisku labklājību, aizsardzību un reintegrāciju, nodrošinot viņu izdzīvošanu, attīstību un viņu tiesību pilnīgu īstenošanu.
- **Nediskriminācija un iekļaušana:** Aizsardzība un palīdzība tiek sniegta bez jebkādas diskriminācijas, tostarp multiplās un krusteniskās diskriminācijas. Neatstājot nevienu bērnu novārtā un nodrošinot vienlīdzīgu piekļuvi aizsardzībai, īpaša uzmanība būtu jāpievērš visu neaizsargātā situācijā esošu bērnu, tostarp meiteņu, bērnu ar invaliditāti, pirmiedzīvotāju bērnu un pie nacionālajām minoritātēm piederību bērnu, nepavadītu bērnu, migrantu, bēgļu, patvēruma meklētāju, iekšzemē piespiedu kārtā pārvietotu bērnu un bērnu bezvalstnieku, bērnu bez ģimenes aprūpes, piemēram, uz ielas dzīvojošu bērnu vai bērnu, kas atrodas iestādēs, īpašajām aprūpes un aizsardzības vajadzībām atbilstoši starptautiskajām saistībām cilvēktiesību jomā saskaņā ar starptautiskajām tiesībām un standartiem un spēkā esošo politiku un tiesisko regulējumu.

- **Bērna labākās intereses:** bērna labākās intereses saskaņā ar *UNCRC* ir galvenais apsvērums, īstenojot ES rīcību. Visos lēmumos un darbībās par prioritāti ir jānosaka bērnu labklājība, aizsardzība un drošība.
- **Diferencēta pieeja:** ES atzīst dažādas vajadzības un neaizsargātību, un tās mērķis ir pielāgot savus intervences pasākumus, lai risinātu katra bērna unikālo situāciju, nodrošinot holistiskus un ilgtspējīgus risinājumus; kā izklāstīts ANO ģenerālsēdētāja īpašā pārstāvja *CAAC* biroja pētījumā “Pret bērniem bruņotā konfliktā vērstu smagu pārkāpumu dzimuma dimensija”, visiem bērniem ir vajadzīga aizsardzība, tomēr bruņota konflikta kontekstā viņu vajadzības un neaizsargātība var atšķirties atkarībā no viņu vecuma, brieduma, dzimuma, seksuālās orientācijas un dzimtiskās identitātes, invaliditātes, piederības minoritātēm, īpašiem apstākļiem un konflikta rakstura, kā arī viņu šķietamās vai reālās saistības ar konfliktā iesaistītajām pusēm.
- **Ar bruņotajiem spēkiem vai bruņotām grupām saistītu bērnu aizsardzība:** Ar bruņotajiem spēkiem vai bruņotām grupām saistīti bērni (*CAAFAG*) vienmēr galvenokārt jānoskaidro par šajos sešos smagajos pārkāpumos cietušajiem saskaņā ar starptautiskajām cilvēktiesībām (SCT) un starptautiskajām humanitārajām tiesībām (SHT). Būtisks atbrūošanas, demobilizācijas un reintegrācijas (ADR) un ar ADR saistītu procesu aspekts ir bērna perspektīva, kuras pamatā ir bērna labākās intereses un kura vērsta uz zēnu un meiteņu aizsardzību pret sešiem smagajiem pārkāpumiem konflikta laikā. Tāpēc *CAAFAG* beznosacījumu un tūlītēja aizsardzība, atbrīvošana un (re)integrācija viņu ģimenē un kopienā vienmēr būtu jāparedz un jānosaka par prioritāti, neatkarīgi no bruņotās grupas apzīmējuma, saskaņā ar SCT un SHT. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš izaicinājumiem, ar kuriem saskaras bruņotās grupās dzimuši bērni, kā arī personas, kas ir savervētas kā bērni un demobilizētas kā pieaugušie. Kriminālbildības vecumu sasnieguši bērni, kuri tiek turēti aizdomās par smaga nozieguma izdarīšanu, ir jānodod civiliem aktoriem, un tiesvedība būtu jānodrošina saskaņā ar juvenālo justīciju. Bērni nebūtu jāaiztur, pamatojoties tikai uz viņu saistību ar bruņotām grupām.

- **Centrā – bērns un cietušais:** Galvenā uzmanība ir pievērsta bērna labklājībai un vajadzībām. Tas nozīmē, ka bērnu vajadzību un prioritāšu noteikšanā, kad vien iespējams, aktīvi jāiesaista bērni un jānodrošina, ka viņu viedoklis tiek sadzirdēts, ka viņi netiek atkārtoti traumēti un ka prioritāte tiek piešķirta viņu labklājībai un drošībai. ES prioritāti piešķir to konkrēto kaitējumu novēršanai, ar ko bērni saskaras bruņota konflikta apstākļos.
- **Atbildība vecumam un dzimumam:** Bērnu vajadzības un neaizsargātība mainās, viņiem kļūstot vecākiem. ES to atzīst un attiecīgi veido savus intervences pasākumus. Turklāt meitenes un zēnus konflikti bieži skar atšķirīgi, un viņiem ir īpaši neaizsargātības veidi. ES ņem vērā šīs ar vecumu un dzimumu saistītās vajadzības, lai nodrošinātu, ka visi bērni saņem pienācīgu aizsardzību un atbalstu.
- **Informētība par traumām:** Bruņotiem konfliktiem var būt dziļa psiholoģiska ietekme uz bērniem. ES pieeja to atzīst, un tās mērķis ir sniegt atbalstu, kas ir sensitīvs pret traumām, kuras bērni var būt piedzīvojuši, tostarp seksuālas un ar dzimumu saistītas vardarbības rezultātā, un atzīst viņu vajadzības piekļūt psihoemocionālās veselības un psihosociālā atbalsta pakalpojumiem, kas veicina dziedēšanu un atveseļošanu.
- **Atbildība, tiesu iestāžu pieejamība un juvenālā justīcija:** ES atbalsta uz bērniem vērstu uzraudzību, izmeklēšanu un kriminālvajāšanu par noziegumiem un pārkāpumiem pret bērniem. Vainīgie ir jāsauc pie atbildības. Ir ļoti svarīgi izstrādāt bērniem draudzīgas justīcijas sistēmas attiecībā uz visiem bērniem, kuri saskaras ar likumu un kuriem ir atņemta brīvība, kā arī nodrošināt viņu piekļuvi juridiskajai palīdzībai un iesaisti pārejas tiesiskuma iniciatīvās.

- **Bērnu un jauniešu līdzdalība un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšana:** ES veicina, atbalsta un nodrošina bērnu un jauniešu jēgpilnu iekļaušanu un aktīvu līdzdalību tādu lēmumu pieņemšanā, kas viņus ietekmē visos līmeņos, tostarp konflikta situācijās, jo īpaši, izmantojot Jaunatnes rīcības plānu ES ārējā darbībā.
- **“Nekaitēt”, bērna aizsardzības konfliktsensitīvas pieejas:** ES veicina to, ka visas politikas un darbības sistemātiski novērš iespējamās darbību vai iesaistītā personāla izraisītās kaitīgās sekas bērniem un viņu tiesībām un nesaasina konfliktu dinamiku.

Starptautiskā sadarbība

Savā darbā ES vadās pēc attiecīgajām starptautiskajām un reģionālajām normām un standartiem cilvēktiesību un humanitāro tiesību jomā, tostarp tiem, kas iekļauti I pielikumā. ES aktīvi sadarbojas ar attiecīgajiem aktoriem un atbalsta to darbu, jo īpaši:

- ANO ģenerālsekretārs,
- ANO ģenerālsekretāra īpašais pārstāvis jautājumos par bērniem un bruņotu konfliktu un viņa birojs,

- ģenerālsekretāra īpašais pārstāvis jautājumos par vardarbību pret bērniem un viņa birojs,
- ANO valsts operatīvā grupa uzraudzības un ziņošanas jautājumos (*CTFMR*) vai līdzvērtīga grupa attiecībā uz bažas raisošu situāciju kādā valstī,
- ANO biroji, departamenti un aģentūras, piemēram, *UNICEF*, *DPO*, *DPPA*, *DCO*, *UN Women*, *UNODC*, *UNFPA*, *OHCHR*, *UNHCR*, *UNDP*, *SDO*, *OCHA*, *UNESCO* un *PVO* (mītnēs un reģionālajā/vietējā līmenī),
- ANO Drošības padomes Darba grupa jautājumos par bērniem un bruņotu konfliktu,
- *CAAC* reģionālā/vietējā draugu grupa vai līdzvērtīgas līdzīgi domājošu partneru *ad hoc* grupas,
- Bērna tiesību komiteja,
- Cilvēktiesību padome,
- ANO Ģenerālās asamblejas Sociālu, humanitāru un kultūras jautājumu komiteja (Trešā komiteja),
- Starptautiskā Krimināltiesa un attiecīgā gadījumā īpaši starptautiskie tribunāli,
- ANO īpašās procedūras un ANO pilnvarotas izmeklēšanas struktūras,
- ANO Starpaģentūru darba grupa *ADR* jautājumos un citi līdzīgi forumi,
- Starptautiskā Sarkanā Krusta komiteja (*SSKK*),
- Eiropas Padome,
- Āfrikas Savienība un citas reģionālās organizācijas,
- *EDSO/ODIHR*,

- Vietējas un starptautiskas nevalstiskās organizācijas, tostarp bērnu vadītas organizācijas, cilvēktiesību aizstāvji un bērnu cilvēktiesību aizstāvji, kā arī kopienā balstītas organizācijas un tīkli,
- citi attiecīgie aktori.

ES proaktīvi sniedz ieguldījumu un sadarbojas ar šiem aktoriem, lai nodrošinātu, ka esošie starptautiskie bērnu tiesību aizsarglīdzekļi tiek stiprināti un efektīvi īstenoti.

4 - BĒRNU BRUŅOTOS KONFLIKTOS PROBLĒMU RISINĀŠANA

Pēdējās divās desmitgadēs ir notikušas krasas karadarbības pārmaiņas; tāda taktika kā neselektīva un nesamērīga bombardēšana no gaisa, apšaudes un dronu uzbrukumi, aplenkums un blokāde nolūkā liegt palīdzības piegādi civiliedzīvotājiem, nesprāgušas munīcijas saglabāšanās un mīnēšana civiliedzīvotāju teritorijās rada nopietnu risku, ka bērni tiks nogalināti vai sakropļoti.

Mērķēti uzbrukumi skolām, slimnīcām un citai kritiskajai civilajai infrastruktūrai, ūdens un energosistēmām, rada arvien lielāku risku bērnu izdzīvošanai un attīstībai. Dažos gadījumos bruņotas grupas vai spēki aktīvi izrāda pretestību meiteņu piekļuvei izglītībai un veselības aprūpei, traucējot piekļuvi šiem vitāli svarīgajiem pakalpojumiem. Pat ja nav tieši mērķētu uzbrukumu, konflikta zonu vispārējā nedrošība attur bērnus, skolotājus un medicīnas darbiniekus apmeklēt skolu vai sniegt medicīnisko palīdzību.

Ar bērnu un bruņotu konfliktu jautājumiem saistītās situācijās strauji ir pieaugusi bērnu nolaupīšana, kuras mērķis ir gan terorizēt kopienas, vērsties pret konkrētām grupām, jo īpaši meitenēm un viņu piekļuvei izglītībai, gan piespiest bērnus piedalīties karadarbībā vai cilvēku tirdzniecībā un seksuālajā verdzībā, gan cita veida izmantošanas nolūkos. Pat ja nolaupītie bērni tiek atbrīvoti vai viņiem izdodas izbēgt no saviem sagūstītājiem, viņi turpina saskarties ar milzīgiem izaicinājumiem un stigmatizāciju, kas ietekmē viņu reintegrāciju un rehabilitāciju savās kopienās.

Seksuāla vardarbība arvien biežāk ir konflikta raksturīga iezīme, un tā bieži tiek izdarīta pret meitenēm un zēniem tur, kur trūkst tiesiskuma. Bērni, kas pieredz seksuālu vardarbību un izmantošanu, cieš no ilgstošām psiholoģiskām traumām, sekām veselībai, tostarp transmisīvām infekcijām, piemēram, HIV/AIDS, un agrīnas grūtniecības. Kaitīgas dzimumu normas un prakse, piemēram, sieviešu dzimumorgānu kropļošana, sieviešu infanticīds, bērnu, agrīna un piespiedu laulība, stigmatizācija par to, ka netiek ievēroti dzimumu stereotipi, diskriminējošas sociālās normas un diskriminācija īpaši apdraud meitenes.

Būtisks šķērslis bērnu aizsardzībai joprojām ir piekļuves liegšana humānajai palīdzībai, tostarp tīši uzbrukumi humānās palīdzības darbiniekiem. Būtiskas humānās palīdzības trūkums var izraisīt nopietnu uztura nepietiekamību, aizkavētu augšanu, izglītības un būtiskas medicīniskās aprūpes nepieejamību, un tas ilgtermiņā ietekmē bērnu attīstību. Ir būtiski iesaistīties ar konfliktā iesaistītajām pusēm, lai nodrošinātu piekļuvi, un vienlaikus nodrošināt atbildību par pārkāpumiem. Pastāvīgas bažas rada tas, ka bruņotas grupas izmanto bērnus cīņās vai tās atbalsta uzdevumiem.

Gan bruņoto spēku, gan bruņotu grupu veikta tādu bērnu piespiedu vervēšana un izmantošana karadarbībā, kuri nav sasnieguši 18 gadu vecumu, ir nelikumīga, un tas ir viens no smagākajiem bērnu darba veidiem. Turklāt tādu bērnu vervēšana, kuri nav sasnieguši 15 gadu vecumu, ir kara noziegums. Tas šiem bērniem, kuri galvenokārt ir cietušie un bieži saskaras ar stigmatizāciju un noraidījumu, rada necilvēcīgu slogu un ilgstošas nelabvēlīgas sekas. Ar bruņotajiem spēkiem vai bruņotām grupām saistītu bērnu aizturēšana un apcietināšana, neatkarīgi no tā, vai viņi tiek uzskatīti par apdraudējumu valsts drošībai, vai tāpēc, ka viņi, iespējams, piedalījušies karadarbībā, viņus vēl vairāk viktimizē.

Beznosacījumu un tūlītēja viņu aizsardzība, atbrīvošana un (re)integrācija viņu ģimenē un kopienā būtu jānosaka par prioritāti, neatkarīgi no bruņotās grupas iespējamā apzīmējuma, saskaņā ar SCT un SHT. Ja bērni, kuri tiek turēti aizdomās par smaga nozieguma izdarīšanu, ir vecumā, kad iestājas kriminālatbildība, viņi ir jānodod civiliem aktoriem un tiesvedība būtu jānodrošina saskaņā ar juvenālās justīcijas sistēmu, ja tāda pastāv.

ES atbalstīs sarunas par rīcības plāniem starp Apvienoto Nāciju Organizāciju un konfliktā iesaistītajām pusēm, to pieņemšanu un īstenošanu, lai izbeigtu un novērstu sešus smagos pārkāpumus pret bērniem, kā arī konflikta pušu nodošanas protokolus, lai bērnus, kas, iespējams, saistīti ar bruņotām grupām, ātri nodotu civiliem bērnu aizsardzības aktoriem reintegrācijas nolūkā.

Izaicinājumi, kas ietekmē efektīvu rīcību

Efektīvu ES un citu konflikta zonās strādājošo aktoru sniegto humanitāro, attīstības un aizsardzības atbalstu bērniem kavē būtiski šķēršļi. Starp šādiem izaicinājumiem ir mūsdienu konfliktu sarežģītais un pastāvīgi mainīgais raksturs, ierobežojumi piekļuvei skartajai teritorijai un iedzīvotājiem saistībā ar notiekošo vardarbību vai ierobežojošiem administratīviem šķēršļiem un nepietiekama vietējo aktoru kapacitāte, lai pienācīgi risinātu bērnu vajadzības.

Efektīvu rīcību, kā vērsties pret pārkāpumiem, kas izdarīti pret bruņota konflikta skartiem bērniem, sarežģī datu trūkums un nepietiekami agrīnās brīdināšanas rādītāji, un tas pirmām kārtām kavē centienus novērst smagus pārkāpumus. Efektīvu rīcību sarežģī arī resursu ierobežojumi un grūtības koordinēt finansējumu no vairākiem avotiem.

Turklāt vājš tiesiskais regulējums un atbildības trūkums par noziegumiem pret bērniem rada nesodāmības gaisotni, kurā pārkāpumi paliek nesodīti. Konflikta ilgtermiņa sociālekonomiskās ietekmes novēršana, nabadzība, bērnu, jo īpaši meiteņu, izglītības iespēju trūkums, ierobežotie resursi veselības aprūpei (tostarp psihoemocionālajai veselībai un psihosociālajam atbalstam) un kaitīgu kultūras normu un prakses saglabāšanās rada būtiskus šķēršļus, lai izvairītos no atkārtotības un panāktu ilgstošu mieru, un aizsargātu bērnus.

Iespējas efektīvai ES rīcībai

Lai stiprinātu centienus aizsargāt bruņotā konfliktā nonākušos bērnus, ES **veidos spēcīgākas partnerības** un veicinās:

- **Atbalsts novēršanai:** Ir vajadzīgi lielāki ieguldījumi bruņotu konfliktu un bērnu tiesību pārkāpumu, jo īpaši sešu smago pārkāpumu pret bērniem, novēršanā. Agrīnās brīdināšanas sistēmu ieviešana, riska rādītāju un datu iztrūkuma novēršana var palīdzēt apzināt iespējamās apdraudējumus bērniem pirms pārkāpumu izdarīšanas, ļaujot veikt preventīvus pasākumus. Lai izstrādātu efektīvus un savlaicīgus preventīvus pasākumus, ļoti svarīgi ir regulāri veikt konflikta analīzi un bērnu tiesību un vajadzību novērtējumu. Ieguldījumi kvalitatīvā, konfliktsensitīvā, uz informāciju par risku balstītā, sensitīvā attiecībā uz vecumu un dzimumu, iekļaujošā izglītībā var arī mazināt konfliktu atkārtotības un samazināt bērnu ļaunprātīgas izmantošanas un izmantošanas risku.

- **Humānās palīdzības, attīstības un miera saiknes stiprināšana:** ES apņemas nodrošināt, ka humānās palīdzības, attīstības un miera veidošanas vajadzībām pievēršas koordinēti, lai risinātu ieilgušas un paredzamas krīzes, tostarp gan tūlītējas vajadzības, gan ilgtermiņa risinājumus. Lai atbalstītu aizsargājošas un ilgtspējīgi atbalstošas vides izveidi bērniem pirms konflikta, tā laikā un pēc tā, ir vajadzīgs ilgtspējīgs un pienācīgs finansējums, lai izvērstu intervences pasākumus un uzturētu ilgtermiņa programmas bērnu aizsardzībai, tostarp, piešķirot resursus sociālajai aizsardzībai, izglītībai, mājokļiem, psihosociālajam atbalstam, veselības aprūpei un aizsardzības pakalpojumiem, kas pielāgoti bērnu dažādajām vajadzībām. Ļoti svarīgs ir atbalsts, tostarp pienācīgi finanšu resursi, ANO pārraudzības un ziņošanas mehānismu darbībai uz vietas.
- **Ieguldījumi integrētās bērnu aizsardzības sistēmās:** ES būtu jāatbalsta vecumam un dzimumam atbilstošas, invaliditāti iekļaujošas, kopienā balstītas integrētas sociālās un bērnu aizsardzības sistēmas nestabilās valstīs un konfliktu skartajās valstīs, lai palīdzētu novērst un mazināt bērnu tiesību pārkāpumus, atgūties no tiem un reaģēt uz tiem un nodrošinātu bērnu aprūpes nepārtrauktību holistiskā veidā un ar daudzu ieinteresēto personu iesaisti, ietverot reintegrāciju, rehabilitāciju, izglītības iespējas, tostarp profesionālo un tehnisko apmācību, bērnu aizsardzības pakalpojumus, attiecīgā gadījumā ģimenes atkalapvienošanas, pienācīgu veselības aprūpi, tostarp seksuālās un reproduktīvās veselības aprūpi, psihoemocionālās veselības un psihosociālā atbalsta pakalpojumus un citus būtiskus aspektus.

- **Atbruņošanas, demobilizācijas un reintegrācijas (ADR), drošības sektora reformas un tiesiskuma atbalsta programmas:** Bērnu aizsardzības apsvērumu integrēšana atbruņošanas, demobilizācijas un reintegrācijas programmās vai citās saistītās programmās, drošības sektora reformā, terorisma apkarošanas centienos un organizētās noziedzības tīklu apkarošanas programmās, kā arī bērniem draudzīgas justīcijas programmās (nodrošinot bērniem draudzīgu piekļuvi tiesu iestādēm, bezmaksas juridisko palīdzību un efektīvu tiesisko aizsardzību) un atbalsts īpaši pielāgotām uz bērniem vērstām reintegrācijas iniciatīvām. Atbalsts reintegrācijai kā plašākas bērnu aizsardzības sistēmas sastāvdaļai un tas, ka tiek ņemti vērā ilgtspējīgas attīstības mērķi (IAM) un principi, nodrošina iekļaujošāku, visaptverošāku, ilgtermiņa rīcību.
- **Sadarbība un aizstāvība uz vietas:** ES būtu jāsekmē ciešāka sadarbība ar ANO struktūrām un aģentūrām, valstu valdībām un konflikta skarto valstu vietējām iestādēm, starptautiskām un valstu nevalstiskajām organizācijām un vietējām pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kas tieši strādā ar bērniem uz vietas (tostarp draugu grupu *CAAC* jautājumos). Pamatojoties uz regulāru dialogu par bērnu aizsardzības mērķiem un principiem ar starptautiskajiem partneriem, valstu valdībām, konflikta pusēm un vietējām organizācijām, būtu vēl vairāk jāstiprina ciešā sadarbība ar ANO Drošības padomes pilnvarotu uzraudzības un ziņošanas mehānismu un ANO valstu operatīvajām grupām uzraudzības un ziņošanas jautājumos (*CTFMR*) un tām līdzvērtīgām darba grupām un būtu jāstiprina atbalsts tām.
- **Apmācība un atbalsts:** Ir ļoti svarīgi ieguldīt visu to aktoru kapacitātes veidošanā, kas strādā bērnu aizsardzības jomā. Apmācības un atbalsta nodrošināšana uzlabos regulatīvos un politikas satvarus, programmas un intervences pasākumus visos līmeņos, sniedzot atbildīgajiem – gan tiem, kas atbildīgi par pienākumu izpildi, gan tiesību subjektiem – prasmes un resursus, kas vajadzīgi, lai efektīvi risinātu bērnu īpašās vajadzības valsts un vietējā līmenī. Ir vajadzīga pastiprināta regulāra apmācība ES un citiem darbiniekiem, jo īpaši tiem, kas ir tiešā saskarē ar bērniem, un tiem, kas iesaistīti tādu lēmumu pieņemšanā, kuri skar bērnus.

- **Atbalsts vietējiem risinājumiem:** Atzīstot un atbalstot bērnu vadītas un kopienas virzītas iniciatīvas mieram un aizsardzībai, tiek dota iespēja vietējiem paust viedokli un rast kultūras ziņā piemērotus risinājumus.
- **Bērnu līdzdalība:** bērnu aktīvas, vienlīdzīgas, jēgpilnas un efektīvas līdzdalības saskaņā ar *UNCRC* nodrošināšana lēmumu pieņemšanā, tostarp jo īpaši reintegrācijas programmu izstrādē. ES arī centīsies izmantot Jaunatnes uzklausišanas padomi, kas konsultē komisāru un Starptautisko partnerību ģenerāldirektorātu (*INTPA ĢD*), kā arī Jaunatnes konsultatīvās struktūras, kas sniedz konsultācijas ES delegācijām un kas izveidotas saskaņā ar Jaunatnes rīcības plānu ES ārējā darbībā 2022.–2027. gadam.

Īstenojot šos visaptverošos mērķus, ES var ievērojami pastiprināt savu iesaisti bruņota konflikta skartu bērnu aizsardzībā. Sadarbīga un holistiska pieeja, ieguldot vietējā kapacitātē un piešķirot prioritāti preventīviem pasākumiem un visaptverošai palīdzībai, var veicināt drošāku un gaišāku nākotni bērniem, kuri cietuši kara krustugunīs.

5 - ĪSTENOŠANA UN OPERATĪVIE INSTRUMENTI

A) ES darbības instrumenti:

ES rīcībā ir virkne instrumentu *CAAC* jautājumu risināšanai, pamatojoties uz esošajām iniciatīvām:

- **Politiskais dialogs:** Cilvēktiesību aspekti politiskajā dialogā ar trešām valstīm ietvers bērnu labklājību un tiesības pirmskonflikta, konflikta un pēckonflikta situācijās.
- **ES Īpašie pārstāvji (ESĪP):** ESĪP cilvēktiesību jautājumos ir svarīga aizstāvības loma attiecībā uz bērnu tiesību standartu ievērošanu visā pasaulē. Ģeogrāfiskajiem ESĪP būtu arī jāveic konkrētas darbības un jāinformē par jautājumiem, kas saistīti ar bērniem un bruņotiem konfliktiem, prioritārajās valstīs, uz kurām attiecas viņu pilnvaras. Viņiem būtu jāiekļauj *CAAC* savās prezentācijās Padomes darba grupām. Jautājums par bruņota konflikta skartiem bērniem būtu jāiekļauj ESĪP pilnvarās prioritārajās valstīs, kad tās tiks atjauninātas.

- Demarši un publiski paziņojumi:** ES mudinās attiecīgās trešās valstis veikt efektīvus pasākumus, lai nodrošinātu bērnu aizsardzību pret bruņotu konfliktu un smagu pārkāpumu sekām un izbeigtu nesodāmību. Atgādinot svarīgo lomu, kāda var būt ES un tās dalībvalstīm, atbalstot dialogu ar visām konfliktā iesaistītajām pusēm, kuras tās var ietekmēt, lai izbeigtu un novērstu smagus pārkāpumus pret bērniem. ES informēšanas centienu pamatā vajadzētu būt ANO ģenerālsekrētāra gada ziņojumam un konkrētām valstīm adresētiem ziņojumiem par bērniem un bruņotiem konfliktiem, kā arī pievienotajiem ANO Drošības padomes Darba grupas jautājumos par bērniem un bruņotiem konfliktiem secinājumiem. ES īpašajiem pārstāvjiem un misiju vadītājiem tiks uzdots turpināt strādāt ar šo jautājumu, ja nepieciešams, kopā ar nevalstiskajiem aktoriem. Attiecīgos gadījumos ES novērtēs arī notikušās pozitīvās pārmaiņas. ES turpinās iestāties par starptautisko cilvēktiesību konvenciju vispārēju ratifikāciju, jo īpaši Konvencijas par bērna tiesībām un tās fakultatīvā protokola par bērnu iesaistīšanu bruņotos konfliktos (*OPAC*) un Starptautiskās Darba organizācijas Konvencijas Nr. 182 – Bērnu darba ļaunāko formu konvencijas – ratifikāciju. ES turpinās mudināt visas valstis turpināt pildīt savas saistības, apsverot iespēju apstiprināt starptautiskus instrumentus un saistības, lai aizsargātu konfliktu skartos bērnus, tostarp Parīzes principus un saistības, Vankūvera principus, Drošu skolu deklarāciju un Politisko deklarāciju par civiliedzīvotāju aizsardzības stiprināšanu pret humanitārajām sekām, ko rada sprāgstvielu izmantošana apdzīvotās teritorijās (*EWIPA*). ES mudinās visas valstis ratificēt Romas statūtus un sadarboties ar Starptautisko Krimināltiesu un citiem starptautiskiem un reģionāliem tribunāliem un pārskatatbildības mehānismiem, tostarp apcietināšanas orderu izpildes nolūkā.
- Daudzpusēja sadarbība:** ES ir iesaistījusies tādu projektu finansēšanā, kas saistīti ar bērniem un bruņotiem konfliktiem, tostarp humānās palīdzības un attīstības sadarbības ietvaros. ES pētīs iespējas paplašināt atbalstu, ņemot vērā saikni starp humanitārajām, attīstības un miera veidošanas vajadzībām.

- **Divpusēja sadarbība:** ES ir apņēmusies atbalstīt un finansēt programmas, kuru mērķis ir bērnu tiesību aizsardzība un veicināšana, izmantojot divpusēju sadarbību ar trešām valstīm un reģionālā līmenī plašākā starptautisko partnerību un humānās palīdzības sistēmā. Dalībvalstis šīs prioritātes atspoguļos arī savos divpusējās sadarbības projektos.
- **Atbalsts starptautiskajam, valsts un vietējam nevalstiskajam sektoram:** ES turpina atbalstīt nevalstiskās un pilsoniskās sabiedrības organizācijas, kas iesaistītas bērnu un viņu tiesību aizsardzībā bruņotos konfliktos un citos vardarbības kontekstos. Tam būtu jāietver institucionālā attīstība un bērnu aizsardzības iniciatīvu stiprināšana, tostarp bērniem draudzīgas justīcijas sistēmas, juvenālās justīcijas pārvaldība, leģislatīvā reforma, apmācība un konsultācijas vietējiem policijas un bruņotajiem spēkiem, brīvības atņemšanas iestāžu un tiesu administrācijas amatpersonām, vietējo bērnu tiesību aizstāvības NVO spēju stiprināšana; atbruņošanās, demobilizācija un reintegrācija (ADR) un drošības sektora reforma (DSR).
- **Krīzes pārvarēšanas misijas un operācijas:** Bērnu aizsardzībai tiks pievērsta pienācīga uzmanība un tā tiks integrēta plānošanas procesos, dokumentos un operāciju veikšanā saskaņā ar atjaunināto kontrolsarakstu bruņota konflikta skartu bērnu aizsardzības jautājumu integrācijai KDAP misijās un operācijās. Pilnvarojumos un operatīvajos plānos tiks ņemtas vērā bērnu, jo īpaši meiteņu, īpašās vajadzības un bērnu aizsardzības problēmas, ja iespējams, ņemot vērā ES misiju un operāciju pilnvaras un spējas. KDAP misiju un operāciju ietvaros izvietotajam militārajam un civilajam personālam būtu jānodrošina apmācība un konsultācijas par bērnu aizsardzību.

- **Sadarbība ar partneriem:** Dalība vietējās un reģionālās bērnu un bruņotu konfliktu jautājumu draugu grupās un līdzvērtīgās darba grupās, kā arī regulāra informācijas apmaiņa par uzraudzību un ziņošanu ar ANO valstu darba grupām, īpaši pārstāvja jautājumos par bērniem un bruņotiem konfliktiem biroju, *UNICEF*, *DPO* un *DPPA*.
- **Citi pasākumi:** ES var apsvērt mērķorientētus pasākumus, tostarp attiecīgā gadījumā ierobežojošus pasākumus, vai pārskatīt nolīgumus ar trešām valstīm, pamatojoties uz to, kāds tajās ir stāvoklis bērnu tiesību jomā, jo īpaši attiecībā uz *CAAC*.

ES, izmantojot tās rīcībā esošos instrumentus, centīsies nodrošināt, lai agrīnās brīdināšanas un preventīvās pieejas tiktu ņemtas vērā bērnu tiesības un īpašās vajadzības, kā arī pašreizējās konflikta situācijas, miera sarunas, miera nolīgumi, pēckonflikta posmi atjaunošanas, rehabilitācijas, reintegrācijas un ilgtermiņa attīstības procesā, un panākt, lai smagiem pārkāpumiem, kas izdarīti pret bērniem, netiktu piemērota amnestija. ES mēģinās nodrošināt, ka miera procesā iesaista vietējās kopienas, tostarp bērnus. Šajā kontekstā ES izmantos iespēju paļauties uz pieredzi, kas gūta ANO sistēmā un reģionālās organizācijās.

B) Īstenošana:

Pārraudzība un ziņošana

- **ES misiju vadītāji, KDAP misiju vadītāji un militārie komandieri prioritārās valstīs:** Savos regulārajos ziņojumos iekļauj analīzi par konfliktu ietekmi uz bērniem, nodrošinot *CAAC* integrāciju vietējās ES cilvēktiesību un demokrātijas stratēģijās attiecībā uz konkrētu valsti un veicina regulāru koordināciju uz vietas ar ES delegācijām, ES dalībvalstu misijām, KDAP misijām un operācijām, ANO pastāvīgajiem koordinatoriem un to valstu grupām, ANO valstu operatīvajām grupām pārraudzības un ziņošanas jautājumos (*CTFMR*) vai tām līdzvērtīgām struktūrām, citiem līdzekļu devējiem, NVO un privāto sektoru.

- **Komisija:** Vērš Padomes un dalībvalstu uzmanību uz attiecīgajiem ziņojumiem un informāciju par ES finansētiem projektiem, kas saistīti ar *CAAC*, kā arī nodrošina, ka prioritārās valstīs tiek piešķirti pienācīgi finanšu resursi bruņota konflikta skartu bērnu aizsardzībai, tostarp, lai atbalstītu uzraudzības un ziņošanas mehānismu darbību uz vietas, un to, ka ES finansētās darbības atbilst pamatnostādnēm.
- **Dalībvalstis:** Sniedz informāciju par attiecīgiem divpusējiem projektiem un diplomātisko iesaisti saistībā ar *CAAC*, tostarp, izmantojot koordināciju uz vietas prioritārajās valstīs.

Padome: Ieviešana un pēcpasākumi

- PDK pārrauga ES darbību īstenošanu saskaņā ar šīm pamatnostādnēm un izstrādā kārtību *CAAC* integrēšanai attiecīgajās ES politikās un darbībās, sadarbojoties ar citām ES drošības un attīstības struktūrām.
- *COHOM* regulāri pārskata, atjaunina un publicē prioritāro valstu sarakstu, pamatojoties uz informāciju no attiecīgiem avotiem, tostarp ANO ģenerālsekretāra ziņojumu un brīfingiem, un nodrošina sadarbību starp attiecīgajām darba grupām.
- Attiecīgās ģeogrāfiskās darba grupas izstrādā ieteikumus rīcībai atbilstoši savas attiecīgās prioritārās valsts situācijai.
- *COHOM* koordinācijā ar attiecīgajiem aktoriem pārskata un izvērtē šo pamatnostādņu ieviešanu un ciešā sadarbībā ar attiecīgajām darba grupām, īpašajiem pārstāvjiem, misiju vadītājiem, civilo misiju vadītājiem un ES militārajiem komandieriem (izmantojot komandķēdi) identificē iespējamus trūkumus un vajadzības.
- *COHOM* izpēta turpmāku sadarbību ar ANO, citām starptautiskām organizācijām, NVO un privāto sektoru.

- EĀDD katru gadu ziņo PDK par progresu, kas panākts šo pamatnostādņu mērķu sasniegšanā, jo īpaši prioritārajās valstīs, un veicina ANO ĢSĪP jautājumos par bērniem un bruņotiem konfliktiem brīfingus, ko tas sniedz PDK.
- Attiecīgo tematisko un ģeogrāfisko darba grupu priekšsēdētāji savās apspriedēs pēc vajadzības iekļauj CAAC jautājumu, tostarp, rīkojot kopīgas diskusijas starp darba grupām un veicinot ANO partneru un pilsoniskās sabiedrības ekspertu ārējus brīfingus.

Papildu aizstāvības un informatīvie pasākumi

- Augstais pārstāvis kopā ar ANO ĢSĪP jautājumos par bērniem un bruņotiem konfliktiem reizi divos gados nāks klajā ar paziņojumu Starptautiskajā dienā pret bērnu kareivju izmantošanu (12. februāris).
- ES būtu jāvairo informētība par CAAC jautājumiem, atzīmējot Starptautisko dienu izglītības aizsardzībai pret uzbrukumiem (9. septembris) un Pasaules bērnu dienu (20. novembris), un jāizpēta plašākas iespējas vairo informētību par CAAC jautājumiem.
- EĀDD būtu jāsniedz apkopota informācija par bērnu tiesībām konflikta zonās visiem jaunajiem delegāciju vadītājiem, KDAP misiju vadītājiem un militārajiem komandieriem, misiju kontaktpunktiem un cilvēktiesību kontaktpunktiem to pilnvaru sākumā.
- EĀDD un Komisijai sadarbībā ar ANO partneriem, attiecīgajiem Komisijas dienestiem un NVO būtu jārīko regulāras, specializētas mācības par bērnu aizsardzību un bērniem un bruņotiem konfliktiem, tostarp par bērniem un par ADR vai ar ADR saistītiem procesiem.

6. NOBEIGUMS

Šajās atjauninātajās pamatnostādņēs par bērniem un bruņotiem konfliktiem (*CAAC*) ir uzsvērtā ES apņemšanās par prioritāti noteikt bērnu tiesības un labklājību kara un nestabilitātes laikā.

Lai nodrošinātu šo pamatnostādņu efektivitāti, ES uzraudzīs panākto progresu un ziņos par to. Tiks izstrādāti regulāri ziņojumi, tostarp, lai noteiktu jomas, kurās vajadzīgi uzlabojumi un pielāgojumi, nolūkā nodrošināt, ka ES reakcija uz mainīgajām problēmām, ar kurām saskaras bruņota konflikta skarti bērni, joprojām ir visaptveroša un iedarbīga.

Sadarbojoties ar ANO aģentūrām, valstu valdībām, vietējām organizācijām un pilsonisko sabiedrību, ES var radīt drošāku un cerīgāku nākotni bruņota konflikta skartiem bērniem.

Atjaunināto pamatnostādņu PIELIKUMI

1. pielikums – Neizsmeļošs to starptautisko normu, standartu un principu saraksts, uz kuriem ES var atsaukties sakaros ar trešām valstīm saistībā ar bruņota konflikta skartiem bērniem

I. ANO CILVĒKTIESĪBU INSTRUMENTI

Līgumi un protokoli

- Vispārējā cilvēktiesību deklarācija (1948)
- Konvencija par bērna tiesībām (1989)
- Konvencijas par bērna tiesībām II fakultatīvais protokols par bērnu iesaistīšanu bruņotos konfliktos (2002)
- Konvencijas par bērna tiesībām I fakultatīvais protokols par bērnu tirdzniecību, bērnu prostitūciju un bērnu pornogrāfiju (2002)
- SDO konvencija Nr. 182 – Bērnu darba ļaunāko formu konvencija (1999)
- Konvencija par bēgļa statusu (1951)
- Starptautiskais pakts par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām (1966)
- Starptautiskais pakts par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām (1966)
- Konvencija pret spīdzināšanu un citiem nežēlīgās, necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodīšanas veidiem (1984)

Drošības padomes rezolūcijas

- Rezolūcijas par bērniem un bruņotu konfliktu: 1261 (1999), 1314 (2000), 1379 (2001), 1460 (2003), 1539 (2004), 1612 (2005), 1882 (2009), 1998 (2011), 2068 (2012), 2143 (2014), 2225 (2015), 2427 (2018), 2601 (2021)
- Rezolūcijas par sievietēm, mieru un drošību: 1325 (2000), 1820 (2008), 1888 (2009), 1960 (2010), 2106 (2013), 2242 (2015), 2331 (2016), 2467 (2019)
- Rezolūcijas par jaunatni, mieru un drošību: 2250 (2015), 2419 (2018), 2535 (2020)

Ģenerālās Asamblejas rezolūcijas, kas saistītas ar bērniem un bruņotiem konfliktiem

Rezolūcijas par bērna tiesībām, ko katru gadu ES kopā ar Latīņamerikas un Karību jūras valstu grupu (*GRULAC*) ierosina Cilvēktiesību padomē un ANO Ģenerālās Asamblejas Trešajā komitejā. Šajās rezolūcijās ir ietverti punkti par bērniem un bruņotu konfliktu.

II. STARPTAUTISKĀS HUMANITĀRĀS TIESĪBAS, BĒGLI UN IEKŠZEMĒ PĀRVIETOTAS PERSONAS

- Ženēvas konvencija par attieksmi pret karagūstekņiem (1949)
- Ženēvas Konvencija par civiliedzīvotāju aizsardzību kara laikā (1949)
- 1949. gada 12. augusta Ženēvas konvenciju 1. papildprotokols par starptautiska rakstura bruņotu konfliktu upuru aizsardzību (1978)
- 1949. gada 12. augusta Ženēvas konvenciju 2. papildprotokols par nestarptautiska rakstura bruņotu konfliktu upuru aizsardzību (1977)
- Konvencija par bēgļa statusu (1951)
- Protokols par bēgļa statusu (1967)
- Pamatprincipi par pārvietošanu valsts iekšienē (1998)
- Starptautiskās humanitārās paražu tiesības

III. STARPTAUTISKĀS KRIMINĀLTIESĪBAS

- Starptautiskās Krimināltiesas Romas statūti (2002)

IV. CITAS ATTIECĪGAS STARPTAUTISKĀS SAISTĪBAS UN INSTRUMENTI

- Principi un pamatnostādnes par bērniem, kas iesaistīti bruņotos spēkos un bruņotos grupējumos (Parīzes principi) (2007)
- Vadlīnijas skolu un universitāšu aizsardzībai pret militāru izmantošanu bruņota konflikta laikā (2014)
- Drošu skolu deklarācija (2015)
- Vankūveras principi par miera uzturēšanu un bērnu kareivju vervēšanas un izmantošanas novēršanu (2017)
- Politiskā deklarācija par civiliedzīvotāju aizsardzības stiprināšanu pret humanitārajām sekām, ko rada sprāgstvielu izmantošana apdzīvotās teritorijās (*EWIPA*) (2022)

2. pielikums – ES politika un instrumenti

KĀDP un krīzes pārvarēšanas instrumenti

- ES Rīcības plāns cilvēktiesību un demokrātijas jomā (2020–2024)
- Stratēģiskais kompass drošībai un aizsardzībai (2022)
- Civilās KDAP pakts (2023)

- Eiropas Savienības cilvēktiesību un starptautisko humanitāro tiesību pienācīgas pārbaudes politika attiecībā uz drošības sektora atbalstu trešām personām (2023)
- Kopīgs paziņojums: “ES stratēģiskā pieeja bijušo kaujinieku atbrūošanas, demobilizācijas un reintegrācijas atbalstam” (2021)
- ANO un ES Miera operāciju un krīzes pārvarēšanas stratēģiskā partnerība: prioritātes (2022–2024)
- Atjaunināts kontrolsaraksts bruņota konflikta skartu bērnu aizsardzības integrācijai visās KDAP misijās un operācijās (2024)
- Eiropas konsenss par humāno palīdzību (2008)
- ES un *UNICEF* bērna tiesību instrumentu kopums: “Bērna tiesību iekļaušana attīstības sadarbībā” (2014)
- Komisijas dienestu darba dokuments par humāno aizsardzību – aizsardzības rezultātu uzlabošana, lai mazinātu riskus cilvēkiem humanitārās krīzes apstākļos) (2016)
- Komisijas dienestu darba dokuments par izglītību ārkārtas situācijās ES finansētās humānās palīdzības operācijās) (2019)
- Komisijas paziņojums par izglītību ārkārtas situācijās un ieilgušu krīžu gadījumos (2018)
- Komisijas dienestu darba dokuments par dzimumu līdztiesību humānajā palīdzībā: Dažādas vajadzības, pielāgota palīdzība (2013)
- ES miera mediācijas koncepcija (2020)
- Miera mediācijas pamatnostādnes, EĀDD (2020)
- ES stabilizācijas koncepcija, WK 13776/2022 INIT (2022)

Kopienas politika un instrumenti

- ES stratēģija par bērna tiesībām (2021)
- ES Jaunatnes rīcības plāns ārējā darbībā (2022–2027)
- ES pamatnostādnes par bērna tiesību veicināšanu un aizsardzību (2017)
- Komisijas ieteikums par integrētām bērnu aizsardzības sistēmām (2024, vēl jāapstiprina)
- Kopīgs paziņojums: “ES stratēģiskā pieeja bijušo kaujinieku atbrūošanas, demobilizācijas un reintegrācijas atbalstam” (2021)
- Kopīgs paziņojums: “ES mēroga stratēģiska satvara elementi drošības sektora reformas atbalstam” (2016)

3. pielikums – Attiecīgie ANO ziņojumi un norādījumu dokumenti

Apvienoto Nāciju Organizācijas ģenerālsēkretāra ziņojumi

Apvienoto Nāciju Organizācija. Gada ziņojumi (kopš 2000. gada) un konkrētām valstīm adresēti ziņojumi (kopš 2006. gada) par bērniem un bruņotiem konfliktiem.

Īpašā pārstāvja ziņojumi

Apvienoto Nāciju Organizācija. Īpašā pārstāvja ziņojumi Ģenerālajā asamblejā (kopš 1998. gada) un Cilvēktiesību padomē (kopš 1998. gada).

Drošības padome un Darba grupa jautājumos par bērniem un bruņotu konfliktu

- Darba grupas secinājumi par ģenerālsēkretāra konkrētām valstīm adresētiem ziņojumiem par bērniem un bruņotu konfliktu: www.un.org/securitycouncil/subsidiary/wgcaac/sgreports.

- Rezolūcijas un priekšsēdētāja paziņojumi par bērniem un bruņotu konfliktu: www.un.org/securitycouncil/subsidiary/wgcaac/resolutions.
- Drošības padomes priekšsēdētāja vēstules ģenerālsekretāram par bērniem un bruņotu konfliktu: www.un.org/securitycouncil/subsidiary/wgcaac/letters.
- Darba grupa jautājumos par bērniem un bruņotu konfliktu reglaments un “instrumentu kopums”: www.un.org/securitycouncil/subsidiary/wgcaac/reference.

Ģenerālsekretāra īpašā pārstāvja CAAC biroja publikācijas un norādījumi

- Seši smagie pārkāpumi pret bērniem bruņota konflikta laikā: juridiskais pamats, Ņujorka, 2009. gads (atjaunināts 2013. gadā)
- Bērni un tiesiskums bruņota konflikta laikā un pēc tā (2011)
- Norādījumi par Drošības padomi 1998 (2014)
- Pamatnostādnes un praktiskā rokasgrāmata – Uzraudzības un ziņošanas mehānisms attiecībā uz smagiem pārkāpumiem pret bērniem bruņotu konfliktu gadījumos (2014)
- 20 gadi konfliktu skartu bērnu labākai aizsardzībai (2016)
- Praktiski norādījumi mediatoriem bērnu aizsardzībai bruņotu konfliktu gadījumos (2020)
- Covid-19 pandēmijas ietekme uz pārkāpumiem pret bērniem bruņotu konfliktu gadījumos (2021)
- Norādījumi par nolaupīšanu (2023)
- Smagu pārkāpumu pret bērniem bruņotos konfliktos dzimuma dimensija (2022)
- Ceļā uz plašāku iekļaušanu: Diskusiju dokuments par pilnvarām CAAC kontekstā un bērniem ar invaliditāti bruņotos konfliktos (2023).
